

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 124/03-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. júla 2003 predbežne prerokoval sťažnosť F. D., bytom J., t. č. ÚVV L., zastúpeného advokátom JUDr. J. G., T., ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutiami a postupmi Okresného súdu v Trenčíne pod sp. zn. 1 Tpo 101/2002, Krajského súdu v Trenčíne pod sp. zn. 1 Tpo 67/02, Okresného súdu v Trenčíne pod sp. zn. 1 Tpo 8/2003 a Krajského súdu v Trenčíne pod sp. zn. 2 Tpo 6/03, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť F. D. o d m i e t a pre nedostatok právomoci a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Podaniami doručenými Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 15. januára 2003 a 14. marca 2003 F. D., bytom J., t. č. ÚVV L. (ďalej len

„sťažovateľ), zastúpeného advokátom JUDr. J. G., T., namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami a postupmi Okresného súdu v Trenčíne (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 1 Tp 101/2002 a Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 1 Tpo 67/02.

Podľa názoru sťažovateľa krajský súd a okresný súd v konaní o jeho žiadosti o prepustenie z väzby porušili čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy.

Sťažovateľ sa domnieva, že v tomto konaní bol porušený aj čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa ktorého *„Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky“* a čl. 36 ods. 1 listiny.

V tejto súvislosti poukazuje sťažovateľ aj na porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 dohovoru.

Podaním doručeným ústavnému súdu 14. marca 2003 sťažovateľ oznámil, že opätovne požiadal o prepustenie z väzby. Žiadosť bola uznesením okresného súdu sp. zn. 1 Tp 8/2003 z 29. januára 2003 zamietnutá a sťažnosť proti tomuto uzneseniu bola zamietnutá uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Tpo 6/03 z 27. februára 2003. V navrhovanom petite doplnenia sťažnosti sťažovateľ namietal porušenie jeho základných práv a slobôd uzneseniami, ktoré uvádza v sťažnosti doručenej ústavnému súdu 15. januára 2003.

Z obsahu oboch sťažností vyplýva, že sťažovateľ vytýka postup súdov a dôvody väzby, v ktorých podľa neho chýba zákonné a ústavne konformné odôvodnenie väzby, v zmysle čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 36 ods. 1 listiny.

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že väzobný dôvod podľa ustanovenia § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, teda dôvod pre tzv. kolúznú väzbu, je všeobecne daný, ak sú v posudzovanom prípade zistené konkrétne skutočnosti odôvodňujúce obavu, že obvinený bude mať zisťovanie skutkových okolností dôležitých pre objasnenie veci, a to postupom upraveným Trestným poriadkom, teda spravidla dokazovaním.

Súdy rozhodujúce o väzbe podľa ustanovenia § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku musia preskúmateľným spôsobom odôvodniť, z akých dôvodov prevyšuje záujem na objasňovaní trestného činu záujem na slobode jednotlivca. To sa však podľa sťažovateľa v prejednávanej veci nestalo.

Podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku môže byť obvinený vzatý do väzby len vtedy, ak sú konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu, že bude pôsobiť na svedkov alebo spoluobvinených alebo inak mať objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie. Sťažovateľ poukazuje na to, že z odôvodnenia rozhodnutí súdov vyplýva jednoznačne, že dôvody väzby sťažovateľa vidia súdy v právnej kvalifikácii skutku kladeného mu za vinu, pričom z neho vyplýva aj to, že súdy doslova vopred predpokladajú, že sa sťažovateľ skutku dopustil, a predpokladajú i spôsob, akým ho vykonal, popísaný v uzneseniach o vznesení obvinenia. Podľa sťažovateľa však väzobné súdy dôvody ďalšieho trvania väzby v jeho prípade nijako konkrétne nevymedzili, krajský súd iba jednou vetou odkázal na rozhodnutie okresného súdu, dôvodmi podanej sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiu okresnému súdu sa nijakým spôsobom nezaoberal.

Trestný poriadok pre taký zásah do osobnej slobody, akým je väzba, vyžaduje ako dôvod väzby nie trestné stíhanie, ale konkrétne skutočnosti odôvodňujúce obavu, že obvinený bude vplývať na svedkov podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Konkrétne skutočnosti musia byť spojené s predpokladanou aktívnou činnosťou obvineného smerujúcou k mareniu skutočností závažných pre trestné konanie.

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že kolúznym dôvodom väzby preto nemôže byť len určitá dôkazná situácia alebo právna kvalifikácia trestného činu, pre ktorý je obvinený

stíhaný, ale musia existovať konkrétne skutočnosti svedčiace o tom, že obvinený má kolúzne zámery.

V prípade neexistencie konkrétnych skutočností, o ktoré možno oprieť záver, že obvinený v rámci trestného stíhania bude pôsobiť na svedkov, prípadne inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, nemožno odôvodniť ďalšie trvanie kolúznej väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

Podľa sťažovateľa z odôvodnenia uznesenia o väzbe musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi súdu na strane druhej. Ak potom odôvodnenie rozhodnutia o vzatí do väzby neobsahuje konkrétne skutočnosti odôvodňujúce obavu z naplnenia niektorého z väzobných dôvodov podľa § 67 Trestného poriadku, ale len samotnú reprodukciu skutku, pre ktorý je obvinený stíhaný, sú právne závery súdu porušením ústavného princípu zákazu ľubovôle v rozhodovaní, preto je potrebné takéto rozhodnutie považovať za stojace v rozpore s čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj s čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. V tejto súvislosti poukazuje sťažovateľ na podobné rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky.

Sťažovateľ poukazuje aj na to, že v čase opätovného rozhodovania krajského súdu dôvody kolúznej väzby už nemohli existovať a ponechaním sťažovateľa vo väzbe došlo k sťažovateľom namietanému porušeniu označených základných práv a slobôd (vyšetrowanie v trestnej veci sťažovateľa bolo v čase rozhodovania krajského súdu skončené a 25. februára 2003 bola na sťažovateľa podaná obžaloba).

Výzvou z 23. apríla 2003 ústavný súd vyzval sťažovateľa na oznámenie, z akého dôvodu predložil sťažnosť doručенú ústavnému súdu 14. marca 2003, keď ústavný súd už sťažnosť s podobným petitom z 15. januára 2003 eviduje pod sp. zn. Rvp 48/03. Sťažovateľ oznámil, že aj ďalšiu sťažnosť podal z celkom rovnakých dôvodov ako pôvodnú.

Dňa 2. mája 2003 však bolo ústavnému súdu doručené podanie sťažovateľa označené ako „Odstránenie nedostatkov podania“, v ktorom uvádza, že opravuje petit sťažnosti

doručenej ústavnému súdu 14. marca 2003 nasledovne: „*Touto sťažnosťou sťažovateľ napadol iné rozhodnutia Krajského súdu v Trenčíne a Okresného súdu v Trenčíne než v sťažnosti doručenej Ústavnému súdu SR dňa 15. 1. 2003 (...) Sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu SR dňa 14. 3. 2003 sú napadnuté v súlade s jej odôvodnením uznesenie Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 2 Tpo 6/03 zo dňa 27. 2. 2003 a uznesenie Okresného súdu v Trenčíne sp. zn. 1 Tp 8/2003 zo dňa 29. 1. 2003.*“

Sťažovateľ v podaní uviedol, že „... *Vyšetrovanie bolo skončené dňa 14. 2. 2003*“.

Sťažovateľ vo svojich sťažnostiach doručených ústavnému súdu 15. januára 2003, 14. marca 2003 a 2. mája 2003 navrhuje, aby ústavný súd vydal toto rozhodnutie:

„*Konaním Krajského súdu v Trenčíne a Okresného súdu v Trenčíne o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, v trestnej veci sťažovateľa vedenej na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 1 Tpo 67/02 a na Okresnom súde v Trenčíne pod sp. zn. 1 Tp 101/2002*“ a konaním „*vo veci sťažovateľa vedenej na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 2 Tpo 6/03 zo dňa 27. 2. 2003 a na Okresnom súde v Trenčíne pod sp. zn. 1 Tp 8/2003 zo dňa 29. 1. 2003 došlo k porušeniu ústavného práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a k porušeniu ústavného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky.*“

„*Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 1 Tpo 67/02 zo dňa 11. 12. 2002 a uznesenie Okresného súdu v Trenčíne sp. zn. 1 Tp 101/2002 zo dňa 14. 11. 2002*“, ako aj „*uznesenie Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 2 Tpo 6/03 zo dňa 27. 2. 2003 a uznesenie Okresného súdu v Trenčíne sp. zn. 1 Tp 8/2003 zo dňa 29. 1. 2003 sa zrušujú.*“

Sťažovateľ sa prepúšťa z väzby.“

„Sťažovateľovi sa priznáva podľa čl. 127 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky“ na základe sťažnosti doručenej ústavnému súdu 15. januára 2003 „primerané finančné zadostučinenie vo výške 30 000 Sk“ a na základe sťažnosti doručenej ústavnému súdu 14. marca 2003 „finančné zadostučinenie vo výške 30 000 Sk, ktoré sa mu zaväzujú Krajský súd v Trenčíne a Okresný súd v Trenčíne zaplatiť spoločne a nerozdielne do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.“

II.

K právomoci ústavného súdu vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv a slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podmienky konania o sťažnostiach upravujú ustanovenia § 49 až 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom nesplnenie niektorej z týchto podmienok je dôvodom na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh vrátane sťažnosti predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa tohto ustanovenia návrhy, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy,

návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Ústavný súd podľa svojej stabilizovanej judikatúry zastáva názor, že jeho právomoc v konaní o sťažnostiach, ktorými sa napádajú rozhodovanie a postupy všeobecných súdov vo väzobných veciach, je daná predovšetkým na preskúmanie, či

- *proti osobe, ktorá sa berie do väzby, bolo vznesené obvinenie,*
- *rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami,*
- *o väzbe rozhodol súd,*
- *obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu vyjadrenú v § 67 ods. 1 Trestného poriadku alebo okolnosti uvedené v odseku tohto ustanovenia,*
- *osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby.*

Ústavný súd je oprávnený a povinný preskúmať, či všeobecný súd rešpektoval zákonné predpoklady na uvalenie väzby a či jeho rozhodnutie vychádzalo zo skutkových dôvodov. Ak všeobecný súd tieto princípy dodržal, nemožno podľa názoru ústavného súdu vstupovať do jeho právomoci preskúmaním jeho myšlienkových úvah a hodnotení o existencii či neexistencii skutkových okolností odôvodňujúcich obmedzenie osobnej slobody vzatím do väzby. Taktiež platí, že ak všeobecný súd dôjde k záveru, že prepustením obvineného na slobodu by mohlo byť zmažené alebo sťažené dosiahnutie účelu trestného konania, taký záver nie je preskúmateľný ústavným súdom, ak inak nedošlo k porušeniu ústavoprocesných princíпов, ktoré upravujú také obmedzenie osobnej slobody, akým je väzba v trestnom konaní (II. ÚS 76/02, IV. ÚS 83/03).

Vstupovanie ústavného súdu do procesu vzatia obvineného do väzby z iných dôvodov ako pre porušovanie ústavných princíпов nemá opodstatnenie ani preto, že vzatie

do väzby a nadväzne aj skúmanie dôvodov väzby je ústavne prijateľným spôsobom zabezpečené zákonným oprávnením obvineného žiadať o prepustenie z väzby kedykoľvek, najmenej každých štrnásť dní od právoplatnosti predchádzajúceho rozhodnutia o takej žiadosti. Navyiac, povinnosťou súdov je skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú alebo sa zmenili, a tento prístup sa podľa zákona uplatňuje v celom trestnom konaní.

Ústavný súd sa musí pri skúmaní obmedzenia osobnej slobody sústrediť len na preskúmanie toho, či k obmedzeniu došlo z dôvodov a spôsobom, ktoré ustanovuje Trestný poriadok, bez toho, aby suploval právomoc a postupy všeobecných súdov.

Článok 17 ods. 2 ústavy upravuje významný ústavnoprosesný princíp uplatňujúci sa pri obmedzovaní osobnej slobody ako základnej hodnoty v demokratickom a právnom štáte. K obmedzeniu osobnej slobody podľa citovaného článku môže dôjsť len z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Takýmto dôvodom je aj väzba obvineného, ktorá je zabezpečovacím prostriedkom slúžiacim výnimočne na zaistenie osoby obvineného na účely trestného stíhania, ktorej základným cieľom je to, aby neprítomnosť osoby obvineného najmä v počiatočnom predsúdnom (ale aj súdnom) štádiu trestného stíhania nezmarila cieľ trestného konania vyjadrený v § 1 ods. 1 Trestného poriadku.

Zákonom, ktorý ustanovuje predpoklady na uplatnenie tohto ústavnoprosesného princípu, je Trestný poriadok [zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov]. Podľa tohto zákona a súčasne aj podľa čl. 142 ods. 1 ústavy sú týmto ústavnoprosesným princípom viazané v celom rozsahu všeobecné súdy vykonávajúce trestnoprávnu jurisdikciu vrátane rozhodovania o väzbe obvinených osôb.

Uplatnenie právomoci ústavného súdu prichádza do úvahy len vtedy, ak sťažovateľ namieta porušenie tohto ústavnoprosesného princípu. Porušenie základného práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy sa musí vzťahovať na to, že obvineného možno vziať do väzby iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu, pričom niektorý

z týchto ústavných prvkov uvedeného princípu pri uvalení väzby chýbal alebo sa nepoužil, prípadne sa použil v rozsahu prevyšujúcom zákonom dovolený rozsah, napríklad obvinený by bol vo väzbe nad čas dovolený zákonom bez rozhodnutia súdu o predĺžení väzby alebo bez osvedčenia konkrétnych skutkových okolností. Ďalším predpokladom na založenie právomoci ústavného súdu je aj to, že toto porušenie ústavnoprocésneho princípu nebolo napravené na základe opravného prostriedku (sťažnosti) funkčne príslušným väzobným súdom (vyšším súdom).

Pri rozhodovaní o väzbe je potrebné označiť konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú príslušnú (zákonom označenú) obavu [v danom prípade uvedenú v § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku - bude pôsobiť na svedkov alebo spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie], že naďalej sú dané dôvody väzby.

Všeobecné súdy sú garantom dodržiavania uvedených ústavných princíпов a ich rešpektovanie musia vyjadriť vo všetkých rozhodnutiach i opatreniach súvisiacich s väzbou obvinenej osoby tak, aby ich rozhodnutia a opatrenia vo väzobných veciach boli preskúmateľné najprv v konaní pred opravným súdom a potom aj v konaní pred ústavným súdom, ktorý je oprávnený a povinný preskúmať

- existenciu dôvodov väzby v súlade s ich zákonným vymedzením,
- či sú tieto dôvody opreté o konkrétne okolnosti, ktoré musia byť uvedené v odôvodnení každého rozhodnutia vo väzobnej agende a tvoria základ pre záver o ich subsumovaní pod konkrétny zákonný dôvod väzby (§ 67 ods. 1 a 2 Trestného poriadku), alebo opodstatňujú záver o ďalšom trvaní väzby aj po uplynutí určitého času.

Z toho súčasne vyplýva, že v konaní pred ústavným súdom môže sťažovateľ uplatniť ochranu základného práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy, ktorého porušenie namieta, len vtedy, ak ho nechráni iný súd, v rozsahu svojej ústavnej kompetencie podľa čl. 142 ods. 1 ústavy. Ďalej musí ísť o porušenie základného práva, ktoré súvisí s tým, že osoba bola vzatá do väzby bez zákonom uznaného a v odôvodnení všeobecného väzobného súdu uvedeného dôvodu opretého o konkrétne skutkové okolnosti. Rovnakým prístupom sa rieši aj

primeranosť trvania väzby a právo na prepustenie z väzby. A napokon je vecou ústavného súdu a v jeho kompetencii, aby uzavrel z postupu orgánov činných v trestnom konaní, či postupovali dostatočne rýchlo, predovšetkým či počas trvania väzby sa plynulo vykonávali úkony smerujúce k objasneniu podozrenia zo spáchania trestného činu a v spojitosti s tým sa aj dostatočne rýchlo reagovalo na žiadosti a sťažnosti obvineného, pokiaľ ide o vzatie do väzby i jej ďalšie trvanie.

III.

Odôvodnenie napadnutých rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu

Uznesením sudcu okresného súdu sp. zn. 1 Tp 83/02 z 13. septembra 2002 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Tpo 50/02 z 3. októbra 2002 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu uvedeného v § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, pričom súdy vychádzali z charakteru a okolností spáchania skutkov uvedených v uznesení o vznesení obvinenia. Proti týmto uzneseniam nebola podaná sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Z napadnutých rozhodnutí väzobných súdov v trestnej veci sťažovateľa vyplývajú tieto skutočnosti a závery:

Uznesením okresného súdu sp. zn. 1 Tp 101/2002 zo 14. novembra 2002 bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu s týmto odôvodnením: „Sudkyňa okresného súdu po preskúmaní žiadosti obvineného a vyšetrovacieho spisu KÚJP Bratislava č. ČVS: KÚV-145/OVVK- 02 zistila, že dôvody väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. u obvineného nstržm. F. D. naďalej trvajú. Obvinený je dôvodne podozrivý zo spáchania troch skutkov napĺňajúcich skutkovú podstatu trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) Tr. zák., v dvoch prípadoch i trestného činu prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160a ods. 1, 2 Tr. zákona. Z okolností zistených o spôsobe spáchania týchto skutkov vyplýva, že obvinený ako verejný činiteľ s úmyslom získať od občanov peniaze zadovážoval dôkazy s použitím násilia, následne sľuboval ich zničenie, v ďalšom prípade žiadal peniaze za zmenu svojej

svedeckej výpovede v trestnom konaní. Tieto skutočnosti sú podľa názoru sudcu takými konkrétnymi skutočnosťami, ktoré odôvodňujú obavu z možného pôsobenia obvineného na svedkov, či iného marenia objasňovania skutočností závažných pre trestné stíhanie.“

Krajský súd uznesením sp. zn. 1 Tpo 67/02 z 11. decembra 2002 sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu zamietol. V odôvodnení svojho rozhodnutia uvádza: *„Krajský súd podľa § 147 ods. 1 Tr. por. preskúmal správnosť všetkých výrokov napadnutého uznesenia, ako i konanie, ktoré tomu predchádzalo a dospel k záveru, že sťažnosť obvineného nie je dôvodná.*

Preskúmaním obsahu spisového materiálu krajský súd dospel k záveru, že sudkyňa okresného súdu správne rozhodla, keď žiadosť obvineného F. D. o prepustenie z väzby na slobodu podľa § 72 ods. 2 Tr. por. zamietla, nakoľko naďalej sú dané dôvody väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. Okresný súd v napadnutom uznesení uviedol konkrétne dôvody, na základe ktorých má za to, že dôvod väzby podľa § 67 ods. 1 Tr. por. trvá naďalej, ktoré dôvody si v plnom rozsahu krajský súd osvojuje a na tieto i poukazuje.“

Okresný súd uznesením sp. zn. 1 Tp 8/2003 z 29. januára 2003 opätovne zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby s poukázaním na konanie sťažovateľa, za ktoré voči nemu začalo trestné stíhanie. V odôvodnení uznesenia súd poukazuje na to, že: *„Obvinený nstržm. F. D. podal dňa 14. 1. 2003 na Krajskú prokuratúru v Trenčíne prostredníctvom zvoleného obhajcu žiadosť o prepustenie z väzby (...) Prokurátor žiadosti obvineného nevyhovet a predložil ju na rozhodnutie sudcovi. Vo vyjadrení k žiadosti prokurátor uviedol, že podľa jeho názoru dôvody väzby u obvineného trvajú naďalej v nezmenenom rozsahu. Vyšetrowanie v predmetnej trestnej veci prebieha plynule, zostáva vypočúť svedkov Z., P. a H., preto naďalej existuje dôvodná obava, že v prípade prepustenia obvineného na slobodu by tento maril objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, čo je zrejmé z charakteru a závažnosti spáchanej trestnej činnosti a pôsobil by na doposiaľ nevypočutých svedkov.*

Sudkyňa okresného súdu po preskúmaní žiadosti obvineného a vyšetrovacieho spisu (...) zistila, že dôvody väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. u obvineného nstržm. F. D. naďalej trvajú. (...) Z okolností zistených o spôsobe spáchania týchto skutkov vyplýva, že obvinený ako verejný činiteľ (predovšetkým povinný dodržiavať pri výkone svojej práce zákon) s úmyslom získať od občanov peniaze zadovážoval dôkazy s použitím násilia, následne sľuboval ich zničenie (pošk. K.), v ďalšom prípade žiadal peniaze za zmenu svojej svedeckej výpovede v trestnom konaní. Tieto skutočnosti sú podľa názoru sudcu takými konkrétnymi skutočnosťami, ktoré odôvodňujú obavu z možného pôsobenia obvineného na svedkov, či iného marenia objasňovania skutočností závažných pre trestné stíhanie.“

Krajský súd v odôvodnení uznesenia sp. zn. 2 Tpo 6/03 z 27. februára 2003 uvádza: „*Sudkyňa okresného súdu správne dospela k záveru, keď žiadosť obvineného nstržm. F. D. o prepustenie z väzby na slobodu zamietla, nakoľko zistila, že dôvody väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. u obvineného naďalej trvajú. Poukázala pritom na konkrétne skutočnosti, ktoré ju k tomuto rozhodnutiu viedli. Rovnako krajský súd poukazuje na dôvody, ktoré uvádza v napadnutom uznesení okresný súd a tieto si zároveň osvojuje. Vzhľadom práve na tieto skutočnosti (osoba obvineného, charakter spáchanej trestnej činnosti, pre ktorú je obvinený trestne stíhaný, spôsob jej vykonania) krajský súd je toho názoru, že i napriek tomu, že vo veci bolo ukončené vyšetrovanie, dôvod väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. trvá naďalej. Bude vecou súdu v ďalšom konaní (v prípade podania obžaloby), aby tento zvažil, či predmetný dôvod väzby bude naďalej pretrvávať. S poukazom na vyššie uvedené krajský súd dospel k záveru, že sťažnosť obvineného nie je dôvodná a túto podľa § 148 ods. 1 písm. c) Tr. por. zamietol.“*

IV.

K právu sťažovateľa na prepustenie z väzby v spojení s porušením

čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy

Právo na prepustenie z väzby počas konania je právom, ktorého úspešné uplatnenie predpokladá, že zanikli skutkové okolnosti, ktoré viedli ku vzatiu do väzby, a nepribudli aj ďalšie skutkové okolnosti, ktoré aj po určitom čase odôvodňujú trvanie väzby, a preto nie je

potrebné zabezpečenie osoby obvineného obmedzením jeho osobnej slobody vo väzbe. O zániku týchto dvoch skupín skutkových okolností rozhoduje vždy všeobecný súd podľa zákonom určených kritérií. Základom pre ich uplatnenie je však záver o tom, či prepustením obvineného na slobodu by mohlo byť zmarené alebo sťažené dosiahnutie účelu trestného konania. A to je záver, ktorý je oprávnený a povinný urobiť výlučne všeobecný súd.

Ústavný súd je oprávnený a povinný preskúmať, či všeobecný súd rešpektoval možnosť uplatniť právo na prepustenie z väzby, či o každej žiadosti o prepustenie rozhodol a či jeho rozhodnutie vychádzalo zo skutkových dôvodov, ktoré viedli k uvaleniu a trvaniu väzby. Ak všeobecný súd tieto princípy dodržal a dodržiava v priebehu trestného stíhania obvineného, nie je podľa názoru ústavného súdu možné vstupovať do jeho právomoci preskúmaním jeho myšlienkových úvah a hodnotení o existencii alebo neexistencii skutkových okolností odôvodňujúcich obmedzenie osobnej slobody uvalením a ďalším trvaním väzby. Takisto platí, že ak všeobecný súd dôjde k záveru, že prepustením obvineného na slobodu by mohlo byť zmarené alebo sťažené dosiahnutie účelu trestného konania, taký záver nie je preskúmateľný ústavným súdom. Také oprávnenie prislúcha len funkčne príslušnému nadriadenému súdu, ku ktorému má obvinený neobmedzený prístup prostredníctvom možnosti podať sťažnosť proti každému rozhodnutiu o väzbe, ktoré bolo vydané na základe jeho žiadosti o prepustenie z väzby.

Vstupovanie ústavného súdu do trvania väzby z iných dôvodov než pre porušenie uvedených ústavných princíпов nemá opodstatnenie ani preto, že prepustenie z väzby, a teda skúmanie dôvodov trvania väzby, je ústavne prijateľným spôsobom zabezpečené zákonným oprávnením obvineného žiadať o prepustenie z väzby kedykoľvek, najmenej každých štrnásť dní. Napokon vyšetrovateľ, prokurátor a sudca sú povinní skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú alebo či sa zmenili.

Vychádzajúc z uvedených názorov a záverov ústavného súdu treba uviesť, že sťažovateľ uplatnil svoje právo na podanie žiadosti o prepustenie z väzby a uplatnil aj riadny opravný prostriedok proti uzneseniu o zamietnutí takých žiadostí. Takýmto zákonom predpísaným spôsobom väzobné súdy zabezpečili preskúmanie práva sťažovateľa na prepustenie z väzby rozhodnutiami, ktoré síce neakceptovali subjektívnu predstavu

sťažovateľa, ale bez toho, aby sa rozhodovanie väzobných súdov dostalo, ako to vyplynie aj z ďalších dôvodov tohto rozhodnutia, z ústavne konformného postupu väzobných súdov. Ústavný súd ešte pripomína, že o žiadostiach aj sťažnostiach obvineného väzobné súdy rozhodovali bez zbytočného odkladu a nedali preto žiadnu zámienku na záver, že by neboli rešpektovali ich povinnosť rozhodovať o väzbe sťažovateľa urýchlene.

K podstatnej námietke sťažovateľa vo vzťahu k čl. 17 ods. 5 ústavy

Podľa argumentácie sťažovateľa obsahu základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy zodpovedá aj povinnosť súdu (v tomto prípade nadriadeného súdu) zaoberať sa pri rozhodovaní o sťažnosti proti napadnutému uzneseniu a zamietnutí žiadosti obvineného o prepustenie z väzby podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku aj hodnotením dôkaznej situácie. Ak súd túto povinnosť nesplní, jeho uznesenie o zamietnutí žiadosti o prepustenie z väzby podľa sťažovateľa porušuje čl. 17 ods. 5 ústavy.

Dôvodné podozrenie však nie je podľa názoru ústavného súdu potrebné dokladať aj dôkazmi. Bolo by to vychádzajúc aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva „nelogické, aby pre účely čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, t. j. na uvalenie väzby, bol trestný čin jednoznačne definovaný a aj preukázaný, pretože to je cieľom vyšetrovania a súdneho konania, normálny priebeh ktorého má práve zabezpečiť vyšetrovacía väzba obvineného“ (rozhodnutie Komisie vo veci sťažnosti č. 8087/77 z 3. mája 1978). V dôsledku toho má vyšetrovacía väzba zabezpečiť „nerušený priebeh oficiálneho vyšetrovania a nadväzujúceho súdneho konania“ (rozhodnutia Komisie v prípadoch sťažnosti č. 8224/78 z 5. decembra 1978, sťažnosti č. 8118/78 z 19. marca 1981, sťažnosti č. 8339/78 z 12. júla 1979 a iné).

Vo vzťahu k samotným dôvodom väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku ústavný súd už uviedol, že tieto rátajú s existenciou takého dokazovania počas prípravného konania, ktoré by nemalo byť ovplyvňované obvineným, čo by bolo možné, pokiaľ by sa nachádzal na slobode (II. ÚS 112/02, II. ÚS 183/02). V závislosti od takto vykonaného dokazovania, resp. od jeho výsledkov počas prípravného konania môže dôjsť k zastaveniu trestného stíhania vyšetrovateľom podľa § 172 ods. 1 písm. c) Trestného

poriadku (ak nebolo dokázané, že skutok spáchal obvinený), prípadne k zastaveniu trestného stíhania súdom podľa § 188 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (v rámci predbežného prerokovania žaloby).

Článok 17 ods. 2 a 5 ústavy obsahuje základné práva, ktoré v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy chránia všeobecné súdy v rozsahu svojich ústavou vymedzených oprávnení podľa čl. 142 ods. 1 ústavy. Právomoc ústavného súdu na ochranu týchto základných práv vzniká len v takom prípade, v ktorom by sťažovateľ tvrdil a preukázal také skutkové okolnosti, ktoré by pripustili záver o porušení ústavoprosných princípov upravujúcich ochranu týchto základných práv väzobnými súdmi. V žiadnom prípade nepostačuje tvrdenie o tom, že všeobecný súd vo väzobnom konaní nechránil tieto základné práva v súlade s predstavou sťažovateľa. Sťažovateľ súčasne nie je oprávnený požadovať, aby ústavný súd opakoval alebo nahradzoval činnosť prvostupňového alebo opravného súdu o rozhodovaní o väzbe.

Ústavný súd považuje postup okresného súdu aj krajského súdu z hľadiska ústavných kritérií za dostatočne odôvodnený. V tejto súvislosti treba znova pripomenúť, že ak ústavný súd rozhoduje o ústavnosti väzobných rozhodnutí (uznesenie o vzatí do väzby a uznesenie o zamietnutí sťažnosti proti tomuto uzneseniu), nie je oprávnený ani povinný zaoberať sa otázkou prípadnej viny sťažovateľa, pretože by to odporovalo povahe tohto zabezpečovacieho prostriedku v trestnom konaní.

V.

Odôvodnenie väzobných rozhodnutí a ľubovôľa v rozhodovaní okresného súdu a krajského súdu v spojení s porušením čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru

Sťažovateľ namietol, že väzobné súdy porušili aj jeho základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa sťažovateľa z odôvodnenia uznesenia o väzbe musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi súdu na strane druhej. Ak potom odôvodnenie rozhodnutia o vzatí do väzby

neobsahuje konkrétne skutočnosti odôvodňujúce obavu z naplnenia niektorého z väzobných dôvodov podľa § 67 Trestného poriadku, ale len samotnú reprodukciu skutku, pre ktorý je obvinený stíhaný, sú právne závery súdu porušením ústavného princípu zákazu ľubovôle v rozhodovaní.

Z Trestného poriadku (§ 72 ods. 2) vyplýva jednoznačná povinnosť orgánov činných v trestnom konaní skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú alebo sa nezmenili. Toto pravidlo sa uplatňuje aj v konaní o rozhodovaní o žiadostiach obvineného, ktorými žiada svoje prepustenie z väzby. Závery väzobných súdov musia byť preskúmateľné (to platí predovšetkým pre prvostupňové rozhodnutia, ktoré musí preskúmať najprv sťažnostný väzobný súd, ale aj pre rozhodnutia o sťažnostiach vo veciach, v ktorých sa žiadosť o prepustenie zamietla). Základným predpokladom takejto preskúmateľnosti je dostatok dôvodov, ich jasná formulácia a priradenie týchto dôvodov ku konkrétnym okolnostiam posudzovanej väzobnej veci. Len všeobecné a súhrnné formulácie odôvodnení väzobných uznesení nepostačujú na záver o tom, že dôvody väzby trvajú napriek určitému času, ktorý uplynul od uvalenia väzby na obvineného, a sú podložené nielen zákonným ustanovením, ale aj skutkovými okolnosťami.

Preskúmané rozhodnutia väzobných súdov sú v súlade s týmito požiadavkami. Z povahy trestnej činnosti, z ktorej je sťažovateľ obvinený, z jej právnej kvalifikácie vyplynula podľa obsahu odôvodnení väzobných uznesení potreba vo vyšetrovaní vypočuť ako svedkov také osoby, voči ktorým sa sťažovateľ dopustil podľa obsahu obvinenia skutkov vyžadujúcich ich výsluch. Väzobné súdy konštatovali, že napriek plynulému vyšetrovaniu (to dokazuje aj to, že v prípade druhého rozhodovania krajského súdu už bola podaná obžaloba) bolo potrebné ešte vypočuť ďalších svedkov, pričom sa nedá vylúčiť ovplyvňovanie svedkov, čo spolu s povahou trestnej činnosti viedlo k záveru, že záujem na riadnom vyšetrení zatiaľ prevážil záujem na osobnej slobode sťažovateľa. Počas rozhodovania väzobných súdov sa podľa obsahu ich rozhodnutí neobjavilo ani také oslabenie dôvodnosti vzneseného obvinenia, ktoré by odôvodňovalo iné posudzovanie existencie väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu (v danom prípade ide o väzobné súdy rozhodujúce v trestnom prípravnom konaní) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu tohto základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 56/03, II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02).

Podľa názoru ústavného súdu by k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v namietanom rozsahu došlo len vtedy, ak by súdy odmietli odôvodniť svoje rozhodnutia spôsobom, aký zvolili, t. j. jasne a zrozumiteľne uviedli skutkové okolnosti a ich právne posúdenie vo vzťahu k trvaniu väzby sťažovateľa. V prípade sťažovateľa však zo strany okresného súdu a krajského súdu nedošlo k takému odmietnutiu spravodlivosti. Okresný súd i krajský súd rozhodli o žiadostiach, resp. sťažnostiach sťažovateľa, ktorými sa domáhal prepustenia na slobodu, riadne svoje rozhodnutia odôvodnili, a preto tieto rozhodnutia nemohli porušiť vytýkaný obsah základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Preto ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júla 2003